

MESTNA OBČINA MARIBOR

Svet invalidov

DOPOLNITEV

K AKCIJSKEMU NAČRTU ZA IZBOLJŠANJE ENAKIH MOŽNOSTI ZA INVALIDE V MESTNI OBČINI MARIBOR

MAREC 2010

KAZALO

UVOD.....	3
1.OSVEŠČANJE IN INFORMIRANJE JAVNOSTI.....	5
2.SKRB OBČINE ZA ZDRAVJE.....	8
3.REHABILITACIJA.....	9
4.STROKOVNO PODPORNE SLUŽBE.....	11
5.ARHITEKTURNA IN KOMUNIKACIJSKA DOSTOPNOST.....	12
6.VZGOJA IN IZOBRAŽEVANJE.....	15
7.DELO, ZAPOSILITEV, MATERIALNA IN SOCIALNA VARNOST.....	16
8.DRUŽINSKO ŽIVLJENJE IN SPOŠTOVANJE OSEBNE INTEGRITETE..	18
9.KULTURA.....	19
10.ŠPORT IN REKREACIJA.....	21
11.VERA.....	23
12.VKLUČENOST INVALIDOV V OBLIKOVANJE POLITIKE IN NAČRTOVANJE INVALIDSKEGA VARSTVA.....	24
13.OBČINSKI AKTI.....	25
14.FINANČNA IN VSEBINSKA PODPORA.....	26
15.USPOSABLJANJE STROKOVNEGA KADRA.....	27
16.SPREMLJANJE IN UGOTAVLJANJE UČINKOV.....	28
17.MEDNARODNO SODELOVANJE.....	29
SEZNAM KRATIC.....	30

UVOD

V januarju 2010 je Mestna občina Maribor (v nadaljevanju MOM) vložila kandidaturo v projektu »**Občina po meri invalidov**«. Sestavni del vloge k razpisu projekta, katerega nosilec je Zveza delovnih invalidov Slovenije (v nadaljevanju ZDIS), je predstavljal **Akcijski načrt za izboljšanje enakih možnosti za invalide v Mestni občini Maribor**. Ta je bil 25. januarja 2010 ob soglasni podpori in velikem odobravanju vseh mestnih svetnikov sprejet na 35. seji Mestnega sveta.

Po oddaji vloge je bil Akcijski načrt pregledan na 22. seji projektne sveta ZDIS za projekt »Občina po meri invalidov« z dne 9.2.2010, Upravni odbor ZDIS pa je na 22. seji z dne 23.2.2010 izdal **sklep**, da se **Mestna občina Maribor uvrsti med kandidatke za pridobitev listine »Občina po meri invalidov«**.

Projektne svet je po vsebinskem pregledu predloženega akcijskega načrta izdal **sklep, da mora Mestna občina Maribor do 31.3.2010 na ZDIS posredovati konkretiziran načrt akcijskih nalog, ki jih bo izvajala v letu 2010, vključno z nosilci nalog, roki in natančnejše opredeljenimi viri financiranja**.

Svet invalidov je ob podpori služb mestne uprave in drugih ključnih služb v MOM pripravil dopolnitev k akcijskemu načrtu. Kot je bilo opredeljeno v pozivu ZDIS z dne 23.3.2010 (Priloga), ta vključuje konkretnjšo opredelitev nalog in kjer je mogoče tudi opredelitev rokov ter virov financiranja.

Osnova pričujočemu dokumentu je Akcijski načrt, ki je bil pripravljen na osnovi smernic OZN¹ in smernic Zveze delovnih invalidov Slovenije². V pomoč pri njegovi pripravi so bili še pripravljena **Analiza o položaju invalidov v MOM, predlogi invalidskih organizacij**, ki so se odzvale našemu vabilu k sodelovanju in preko številnih razgovorov ugotovljene **možnosti za realizacijo** posameznih točk akcijskega načrta. V načrtu smo upoštevajoč mednarodne in nacionalne smernice ter utrip lokalnega okolja Mestne občine Maribor kot ključne opredelili sledeče cilje:

1. **Razvijati ustrezno podporno okolje**, vključujoč razvoj strokovno-podpornih služb in programov, ki bodo odpirali možnosti za svobodno odločanje invalidov in njihovo vključevanje v socialno življenje.

¹Standardnih pravil OZN o izenačevanju možnosti invalidov, Resolucija 48/96, 20.12.1993

² Opomnik za pripravo analize stanja in pripravo občinskega akcijskega načrta; www.zdis.si, 03. 08. 2009

2. ***Krepiti možnost neodvisnega življenja*** invalidov z ustrežno arhitekturno in komunikacijsko dostopnostjo.
3. ***Osveščati in spodbujati lokalno skupnost*** k odprtosti, strpnosti, čutnosti in razumevanju pravic in potreb invalidov ter tako zagotavljati ugodno klimo za samoiniciativno in samozavestno delovanje invalidov ter njihov dobro počutje v občini.
4. ***Spodbujati sodelovanje vseh segmentov družbe*** (javnega in zasebnega sektorja), ki neposredno ali posredno pokrivajo življenje invalidov v občini, vključno s krepitvijo komunikacije med invalidskimi društvi in mestnimi službami, kot tudi med invalidskimi društvi samimi.
5. ***Krepiti nastajanje novih in razvoj obstoječih programov***, kot odziv na potrebe invalidov – uporabnikov, tako iz eksistencialnih področij (rehabilitacija, zdravje, zaposlovanje...), kot iz področij za višjo kakovost življenja (kultura, šport...).

1. OSVEŠČANJE IN INFORMIRANJE JAVNOSTI O INVALIDSKI PROBLEMATIKI

1.1.SPLETNA STRAN

V proračunu Mestne občine Maribor za leto 2010 je posodobitev obstoječe spletne strani predvidenih **15.000 €**. Posodobitev bodo izvedli **zunanji izvajalci iz Fakultete za elektrotehniko, računalništvo in informatiko** (FERI, Univerza v Mariboru), ki so tudi avtorji obstoječe spletne strani Mestne občine Maribor.

V vsebinskem smislu bodo pri nadgradnji obstoječe spletne strani s svojimi idejami in predlogi sodelovali vsi **člani Sveta invalidov**, funkcijo koordinatorja pa bo opravljala ga. Ana Mandl, invalidka, ki je od meseca marca 2010 zaposlena na MOM v okviru programa javnih del, in sicer za potrebe administrativne pomoči Svetu invalidov. Pričetek posodobitve spletne strani sodi že v mesec **april 2010**.

1.2.INFORMACIJSKA PISARNA

Za doseg navedenih ciljev je v **proračunu MOM** za leto 2010 predvidenih **20.000 €**, ki bodo v prvi vrsti namenjeni za zamenjavo obstoječih »klasičnih« vhodnih vrat na stavbi MOM, z avtomatskimi - drsnimi vrati ter namestitvi sodobnega domofona, ki bo invalidom olajšal komunikacijo z varnostnikom in drugimi zaposlenimi na MOM. Za paraplegike bomo nabavili mobilno stopniščno dvigalo, za katerega smo že pridobili ponudbo dobavitelja, družbe Soča oprema d.o.o., v višini **4.000 €**, in s pomočjo katerega bo osebam na invalidskih vozičkih omogočen dostop v prvo in drugo etažo občinske stavbe.

Osebe zaposlene v informacijski pisarni MOM imajo v letu 2010, v načrtu izobraževanj, predvideno **usposabljanje za delo s slepimi in slabovidnimi ter gluhi in naglušni**; v mesecu **marcu 2010** pa smo nabavili indukcijsko zanko, ki je v pomoč strankam z motnjami sluha.

1.3.SVET INVALIDOV KOT POBUDNIK

V proračunu Mestne občine Maribor za leto 2010 smo za promocijske materiale (zloženke, plakate, letake, ipd.) predvideli **7.000 €** (za oblikovanje in tisk). Z navedenimi promocijskimi materiali bomo v prvi vrsti zalagali vrtce ter osnovne in srednje šole, pa tudi ostale javne inštitucije. V letu 2010 načrtujemo tudi izvedbo več javnih okroglih miz, strokovnih srečanj oziroma posvetov:

- **Posvet o zaposlovanju** (Svet invalidov, ZRSZ, URISoča - **maj 2010**)
- Strokovni posvet **»Dostopna kultura«** za osveščanje kulturnih delavcev (Svet invalidov, Urad za kulturo in mladino pri MOM - **september, oktober 2010**)

V sodelovanju z invalidskimi društvi bo Svet invalidov izvajal osveščanje otrok in mladine na osnovnih šolah in v vrtcih, s čimer bo težil k odpravljanju stereotipov in predsodkov o invalidnosti. V pripravi so sledeče oblike vključevanja otrok in mladine:

- **Učne urice na temo drugačnosti v šolah in vrtcih** po zgledu »Mednarodnega dneva invalidov« 3.12.2009, ko sta drugačnost invalidov predstavili Medobčinsko društvo slepih in slabovidnih ter Društvo gluhih in naglušnih Podravja (Svet invalidov, invalidska društva - **maj, oktober - december 2010**).
- **Natečaj na temo drugačnosti**, s katerim bomo osnovnošolce pozvali, da z likovnimi in literarnimi izdelki predstavijo svoje videnje hendikepiranih oseb.
- **Vabilo šolam in vrtcem za sodelovanje v raznih dogodkih osveščanja** npr, Dan mobilnosti invalidov (Svet invalidov - september 2010), Mednarodni dan invalidov (Svet invalidov - december 2010) ipd.
- **Pobuda šolam za dopolnitev programov z raziskovalnimi nalogami** na temo drugačnosti, invalidnosti ipd. (šolsko leto 2010/2011).

Ključnega pomena je tudi sodelovanje z mediji. V ta namen smo že zagotovili in bomo zagotavljali tudi v prihodnje:

- Predstavnik novinarjev v Svetu invalidov.
- Dobro sodelovanje in redno **komunikacijo s predstavniki** medijev (časopisne hiše Večer, Mariborski utrip, Slovenskih novic, radia Maribor, RTV hišo RTS Maribor, TV Maribor in drugimi).
- **Članki na temo osveščanja o invalidski problematiki so redno objavljani v tedniku 7 DNI**, ostali **mediji pa prav tako poročajo o aktualnih dogodkih**. Dogovori potekajo redno in sprotno z namenom kontinuiranega stika z javnostjo (**v letu 2010** predvidevamo **redne mesečne objave** v časopisnih in drugih medijih na pobudo Sveta invalidov, invalidskih organizacij ali ob samoiniciativni aktivnosti medijev).
- Z lokalno medijsko RTV hišo RTS Maribor se dogovarjamo o izvedbi kontaktne **oddaje** na temo: »Položaj invalidov v MOM«, ki naj bi bila na sporedu **v mesecu aprilu 2010**.

1.4.OSVEŠČANJE MESTNIH SLUŽB

Osveščanje mestnih služb bo v letu 2010 potekalo predvsem interaktivno:

- Preko **e-pošte** (Svet invalidov, občinske službe; redna dnevna in tedenska izmenjava informacij o raznih dogodkih, ki se navezujejo na invalidsko tematiko)
- Preko **tematskih delovnih srečanj** (Svet invalidov, redna mesečna delovna srečanja z vsemi predstavniki ključnih občinskih služb npr. na temo zaposlovanja (marec 2010),

kulture (marec 2010), športa (marec 2010)...). Nadaljnja srečanja bodo potekala sprti kot odziv na aktualne razmere in glede na predviden načrt uresničevanja akcijskega načrta.

2. SKRB OBČINE ZA ZDRAVJE

2.1. a) PODPORA OSNOVNIM PROGRAMOM ZDRAVSTVENEGA VARSTVA

Osnovni programi zdravstvenega varstva bodo kot doslej sofinancirani neposredno iz *proračuna MOM*, kjer je zanje predvideno **18.865 € sredstev**. Skrb za smotrno porabo bo prevzel Sektor za zdravstveno in socialno varstvo MOM, sklenitev pogodb za porabo proračunskih sredstev pa se predvideva v *juniju 2010*.

2.1. b) PODPORA DODATNIM PROGRAMOM ZDRAVSTVENEGA VARSTVA

Dodatni programi zdravstvenega varstva bodo kot doslej sofinancirani neposredno iz *proračuna MOM*, kjer je zanje predvideno **57.710 €**. Skrb za porabo bo prevzel Sektor za zdravstveno in socialno varstvo MOM na podlagi razpisa »Programi za krepitev zdravja«, ki bo odprt predvidoma v *aprilu 2010*.

2.2. ČAKALNICE IN OSEBJE V ZDRAVSTVENIH USTANOVAH

Menimo, da je za rešitve v tej točki potrebno poskrbeti enotno na državni ravni, vendar bodo tudi aktivnosti MOM usmerjene v izboljšanje položaja. Za potrebe bolnikom prijaznih čakalnic s poudarkom na potrebah oseb različnih tipov invalidnosti se bo na pobudo Sveta *invalidov in Sektorja za zdravstveno in socialno varstvo MOM* nadaljevala komunikacija z zdravstvenimi ustanovami (predvsem ZD dr. Adolfa Drolca, UKC Maribor), ki je v mesecu marcu 2010 že bila vzpostavljena. Tako so iz **ZD dr. Adolfa Drolca** sporočili *plan dela za leto 2010*, ki vključuje:

- Individualni pristop k obravnavi pacientov s posebnimi potrebami.
- Izobraževanje zdravstvenih delavcev za delo s posebnimi potrebami.
- *Namestitev monitorjev z obvestili in najavljanje vizualnega vrstnega reda* za paciente s posebnimi potrebami na lokacijah dežurnih zdravstvenih izvajalcev, in sicer UKC – Nujna medicinska pomoč, Vošnjakova – Dežurna ambulanta za otroke in mladostnike, ambulante, ki obravnavajo večje število pacientov s posebnimi potrebami.

2.3. SEMINAR »MEDPOKLICNA SKRB ZA LJUDI S POSEBNIMI POTREBAMI«

Seminar, ki bi se naj odvil v organizaciji Fakultete za zdravstvene vede v Mariboru v mesecu aprilu 2010, je žal odpovedan.

3. REHABILITACIJA

3.1. OSVEŠČANJE DELODAJALCEV

Osveščanje delodajalcev o delovnih potencialih invalidov bo potekalo predvsem v sodelovanju Sveta invalidov, Zavoda RS za zaposlovanje in Univerzitetnega inštituta Soča. V **maju 2010** je predviden »**Posvet o zaposlovanju invalidov v MOM**«, ki bo:

- Izveden v organizaciji Sveta invalidov.
- Namenjen naboru potencialnih delodajalcev.
- Voden s strani omenjenih strokovnih služb.
- Vključeval predstavitev aktualnih možnosti za zaposlitev invalidov (prijava na javne razpise Zaposli me, kvotni sistem, prednosti pri zaposlovanju invalidov...)
- Vključeval predstavitev podjetij, ki zaposlujejo invalide in lahko iz prve roke podajo svoje izkušnje.

Uresničevanje možnosti, ki jih ponuja država preko svojih služb (ZRSZ, Sklad za spodbujanje zaposlovanja invalidov, URISoča) bo v veliki meri odvisno od odziva delodajalcev. Viri financiranja zaposlovanja invalidov v MOM v **letu 2010 bodo predvsem sredstva iz ukrepov aktivne politike zaposlovanja, iz proračuna MOM in drugih izvajalcev.**

3.2. OSEBNA ASISTENCA

Ključnega pomena za uspeh na področju krepitev osebne asistenc je **animirati čim širši krog oseb**, jim predstaviti poslanstvo in namen prostovoljstva ter težiti k povezovanju z volonterji, ki so dejavni na drugih področjih, tako na lokalnem, nacionalnem kot tudi na mednarodnem nivoju. Navedeni cilj bo Svet invalidov v **letu 2010** in tudi v prihodnje uresničeval posredno, in sicer:

- Z organizacijo rednih aktivnosti osveščanja javnosti.
- Izvedbo okroglih miz, javnih razprav in posvetov.

3.3. ZAPOSLOVITVENA REHABILITACIJA

S področja zaposlitvene rehabilitacije bodo v **letu 2010 stekle** aktivnosti v organizaciji Sveta invalidov in strokovne podpore ZRSZ, URISoča in invalidskih podjetij v občini. Na to temo smo že izvedli **delovno srečanje (marec 2010)**, ki ga bomo nadgradili s »**Posvetom o zaposlovanju invalidov v MOM**« in s tem prispevali k boljši ozaveščenosti delodajalcev in boljšim možnostim za zaposlitev oseb s statusom invalida.

V letu **2010** je MOM zagotovila **zaposlitev in zaposlitveno rehabilitacijo petim osebam s statusom invalida preko javnih del**. V sodelovanju z ZRSZ, URISoča in Mariborsko razvojno agencijo bo tem osebam omogočila celosten pristop pri osvajanju delovnih izkušenj, hkrati

nudila dober zgled za zaposlitev invalidnih oseb in poskrbela za še aktivnejše uresničevanje akcijskega načrta. Osebe so zaposlene *od marca 2010* in so vključene v računalniški tečaj v organizaciji URISoča. Hkrati z računalniškimi znanji bodo pridobile osnove s področja invalidske tematike, spoznale invalidske organizacije v MOM in delovanje Sveta invalidov ter se ob njegovi podpori pričele aktivno vključevati v uresničevanje akcijskega načrta.

4. STROKOVNO-PODPORNE SLUŽBE

Strokovno podporne službe in programi so opredeljeni po posameznih področjih že v akcijskem načrtu. Kot predstavljeno, bo Svet invalidov v letu 2010 skrbel predvsem za:

- Intenzivno komunikacijo s strokovnimi službami v MOM.
- Ter osveščanje in vključevanje teh služb v aktivnosti Sveta invalidov in invalidskih organizacij v MOM.

Da bodo podporne službe čim bolj dostopne populaciji invalidov, bodo predstavljene na prilagojeni spletni strani MOM, v informacijski pisarni in v zloženkah posameznih služb.

5. ARHITEKTURNA IN KOMUNIKACIJSKA DOSTOPNOST

5.1. JAVNE POVRŠINE

26.3.2010 je MOM pristopila k razpisu Službe vlade za lokalno samoupravo in regionalni razvoj (v nadaljevanju SVLR) za sredstva iz evropskih strukturnih s projektom »Odprave arhitekturnih ovi na javnih površinah v mestu Maribor«. Ob uspešni kandidaturi bo ureditev javnih površin za gibalno ovirane osebe ter slepe in slabovidne osebe stekla predvidoma v letu **2010** in se nadaljevala še v letu **2011**. Del sredstev, ki jih bo ob tem morala nameniti MOM, je že zagotovljen v proračunu MOM kot posebna postavka. Skupaj je predvidenih **606.023,13 €**, od tega **391.532,69 € za leto 2010**.

Poleg tega je bil v decembru 2009 na razpis v okviru programa Jugovzodna Evropa prijavljen **projekt »TIGRA«**, v katerem je vodilni partner Geodetski inštitut Slovenije, Maribor pa je predviden kot pilotno mesto za postavitve tabel za slepe in slabovidne osebe. V **proračunu MOM za leto 2010** je tudi za ta projekt namenjenih dodatnih 370.000 €.

Ob teh projektih lahko navedemo **projekt posodobitve »Karte dostopnih lokacij za gibalno ovirane osebe«**. S pripravami smo pričeli že v marcu 2010. Pet oseb s statusom invalida, ki smo jih zaposlili preko javnih del se je pričelo seznanjati z osnovno karto in z osnovami nadaljnjega dela. Posodobitev bo ob podpori avtorice, Sveta invalidov, Zavoda za turizem in Službe za GIS pri MOM potekala v pomladnih in poletnih mesecih leta 2010.

5.2. JAVNE SANITARIJE

Urad za komunalo in promet je v predlogu proračuna za leto 2010 v okviru postavke urejanja javnih sanitarij predvidel znesek, ki bi bil potreben tudi za ureditev dostopnosti nekaterih sanitarij. Zaradi gospodarske krize in pomanjkanja proračunskih sredstev predlog ni bil sprejet. **Ureditev javnih sanitarij, vključno z ureditvijo ključavnic na euro ključ bo zato prenesena v leto 2011.**

5.3. JAVNA PARKIRNA MESTA

V letu 2010 bodo občinski redarji nadaljevali z **rednim nadzorom**, hkrati pa bodo izvajali kratkotrajne poostrene nadzore in se vključevali v akcije nadzora in osveščanja v organizaciji Sveta invalidov pri MOM, Varnostnega sosveta pri MOM in policije. Prva konkretna akcija se bo odvila že v mesecu maju 2010, ko bo Mestna redarska služba namenila polni delovni čas enega redarja za obhod vseh obstoječih parkirnih mest za invalide na širšem območju centra mesta.

V prihodnjih mesecih leta 2010 bo **Sektor za komunalo in promet pri MOM** dal tudi naročilo za izris dodatnih parkirnih mest za invalide v centralnem delu Maribora, v prvi vrsti v Gospejni ulici, kjer je sedaj otežen dostop do Medobčinskega društva slepih in slabovidnih Maribor.

5.4.JAVNI TRANSPORT

V letu 2010 bo pripravljen *odlok o koncesiji za opravljanje službe javnega transporta*, ki bo vključeval pogoje za novega koncesionarja. Koncesija sedanjemu namreč poteče prihodnje leto, zato je z odlokom mogoče dobro načrtovati razvoj javnega mestnega in primestnega transporta tudi v smislu dostopnosti za invalidne osebe. Vodstvo *Urada za komunalo in promet* je zato v predlog odloka vključilo zahtevo po sodobnih avtobusih, ki omogočajo neoviran dostop gibalno oviranim osebam. Kot priporočilo bo naveden tudi predlog prilagoditev avtobusov za slepe in slabovidne osebe (velike kontrastne oznake, kontrastnost in prilagoditev fonta pisave vozniških redov na vsaj 20p, LCD zasloni ter zgledovanje po evropskih rešitvah).

5.5.TAKSI SLUŽBA

V pripravi je *Odlok o taksi službi*, vendar lahko po zagotovilih predstavnikov mestnega urada storitev prevoza s kombiniranim vozilom, ki omogoča vožnjo invalida na električnem invalidskem vozičku vključijo v odlok le kot priporočilo in ne kot zahtevo. Da bi taksi službe spodbudili k delovanju v tej smeri, pa je Sektor za komunalo in promet v predlog *Odloka o ureditvi prometa* vnesel zahtevo, da v območje za pešce lahko vstopajo le vozila taksi službe, če je vozilo prirejeno in homologirano za prevoz invalidov. Predlog je na seji Mestnega sveta bil podvržen razpravi in bo pripravljena dopolnitev za novo branje.

5.6.KULTURA

V sodelovanju z Uradom za kulturo in mladino bo v letu 2010 pripravljen konkreten *program »Dostopna kultura«*, ki bo specifikiral predloge, predstavljene v akcijskem načrtu. Osnove programa smo marca 2010 na delovnem sestanku s predstavniki Urada že dorekli, vključujejo pa:

- Osveščanje o potrebah invalidov v kulturnem udejstvovanju in možnih prilagoditvah kulturnih vsebin. V osveščanje bodo vključeni izvajalci kulturnih vsebin, financirani s strani MOM in ostali zainteresirani izvajalci.
- V okviru možnosti prilagoditev zbirk, dogodkov in predstav v posameznih kulturnih ustanovah, Svet invalidov pa si bo prizadeval čim bolj spodbuditi obiskanost teh kulturnih vsebin.
- V jesenskih mesecih, predvidoma v septembru ali oktobru 2010 bo organiziran strokovni posvet, ki bo kulturnim delavcem v Mariboru predstavil možnosti za prilagoditev kulturnih vsebin.

Med konkretne načrte kulturnih ustanov za leto 2010 sodijo:

- Nabava interaktivne table v okviru projekta »Tehnološka pravljica za mlade in manj mlade« v Umetnostni galeriji Maribor.³
- Zagotovitev primernih tehnoloških prilagoditev in po potrebi nabava knjižnega gradiva v braillovi pisavi in zvočnih posnetkih v Univerzitetni knjižnici Maribor (v sodelovanju z Medobčinskim društvom slepih in slabovidnih Maribor).

5.7.OBČINSKI PROSTORI

MOM bo skladno s *točko 1.2.* poskrbela za rešitev glede *dostopnosti glavnega občinskega poslopja v Ulici heroja Staneta 1.* Za doseg navedenih ciljev je v *proračunu MOM za leto 2010* predvidenih **20.000 €**, ki bodo namenjeni zamenjavi klasičnih vhodnih vrat v stavbo MOM iz smeri Krekove ulice in dobavi sodobnega domofona za stik z varnostnikom in zaposlenimi. Dobavljeno bo tudi mobilno stopniščno dvigalo (predračun v vrednosti 4.000 €), prav tako pa je MOM v *februarju 2010* dobavila *indukcijsko zanko* za potrebe gluhih in naglušnih oseb.

Sedaj dostopen razstavni prostor v *Grajski ulici 7*, kjer že sedaj potekajo razni posveti, razprave, okrogle mize in seje Sveta invalidov se je Mestna občina Maribor odločila ponuditi v *brezplačno uporabo* tudi invalidskim društvom ob drugih priložnostih. V zvezi s tem se bodo invalidska društva lahko obrnila na informacijsko pisarno (v ustanavljanju) in v Materialno tehnično službo MOM.

Za *ureditev dostopnosti drugih objektov* v lasti MOM v *letu 2010* ni predvidenih večjih ukrepov, razen v posameznih primerih, ko se bo izkazalo, da lahko s sprotnimi manjšimi ukrepi brez večjih finančnih vlaganj vsaj nekoliko izboljšamo stanje.

5.8.JAVNE PRIREDITVE

V *letu 2010* bomo v sodelovanju z Mestno redarsko službo in varnostnimi podjetji poskušali zastaviti koncept dostopnosti javnih prireditvev v Mariboru za invalidne osebe. *Dogovori so že v teku* preko Varnostnega sosveta pri MOM, ki združuje prav predstavnike omenjenih služb in podjetij.

5.9.ZASEBNI SEKTOR

Svet invalidov se zaveže, da bo v *letu 2010* izvedel *vsaj 1 akcijo osveščanja zasebnega sektorja* k odpravi arhitekturnih in komunikacijskih ovir.

³ Glej tudi poglavje 9. Kultura.

6. VZGOJA IN IZOBRAŽEVANJE

6.1. ZAGOTAVLJANJE STROKOVNEGA KADRA

Glede na pomanjkanje strokovnega kadra za izobraževanje otrok s posebnimi potrebami bo Svet invalidov v letu 2010 dal *pobudo za štipendije* za usposabljanje strokovnih delavcev s področja defektologije, specialne pedagogike, predvsem pa *tiflopedagogike*, ki je v Sloveniji nasploh izjemno slabo zastopana.

6.2. OSVEŠČANJE OTROK IN MLADINE

Glej točko 1.3.

6.3. IZOBRAŽEVANJE AKADEMSKEGA KADRA NA FAKULTETAH UNIVERZE V MARIBORU

Društvo študentov invalidov Slovenije (Alenka Bera) bo v sodelovanju z Univerzo v Mariboru (prof. dr. Zoran Ren), v sklopu projekta StuDis - Razvijanje inkluzivnega visokega šolstva, organiziralo usposabljanje za pedagoško osebje Univerze v Mariboru. Termin usposabljanja je že potrjen, in sicer se bo dogodek odvil med **21. in 24. junijem 2010**. Kasneje bo usposabljanje prirejeno za samostojno učenje preko spleta in dostopno javnosti.

6.4. INFORMIRANJE DIJAKOV S POSEBNIMI POTREBAMI

Društvo študentov invalidov Slovenije (Alenka Bera) bo skupaj z Univerzo v Mariboru in njenimi članicami (prodekani), Študentsko organizacijo Univerze v Mariboru (Gregor Mežnar, Matic Kirbiš) pripravilo informativne letake. Informiranje bo potekalo ob ***informativnih dnevih*** za dijake in ***ob vpisih v 1. letnik že v študijskem letu 2009/2010***, pa tudi ***2010/2011***.

6.5. UČNA POMOČ INVALIDOM V ČASU IZOBRAŽEVANJA

Učna pomoč invalidom v času izobraževanja bo potekala v okviru rednega delovanja Univerze v Mariboru in Društva študentov invalidov ***že v študijskem letu 2009/2010***, pa tudi ***2010/2011***.

7. DELO, ZAPOSLOVANJE, MATERIALNA IN SOCIALNA VARNOST

S področjem zaposlovanja invalidov v MOM smo se v mesecih *januar do marec 2010* intenzivno ukvarjali tako predstavniki Sveta invalidov in občinske uprave, Zavoda RS za zaposlovanje in URISoča. V tem času smo:

- Uspeli preko javnih del zaposliti pet oseb s statusom invalida.
- Se srečali na delovnem sestanku (Svet invalidov, ZRSZ, URISoča, predstavniki dveh invalidskih podjetij in Društva invalidov Maribor).
- In se z delovnega sestanka poslovili z odločitvijo, da zberemo konkretne predloge aktivnosti za spodbujanje zaposlovanja invalidov v MOM do konca marca 2010 in jih predstavimo na *posvetu o zaposlovanju* v mesecu *maju 2010*.

Konkretnejša opredelitev spodnjih točk zato sledi naknadno.

7.1. OSVEŠČANJE DELODAJALCEV

Glej točko 3.1.

Sredstva za ta namen bodo črpana iz ukrepov aktivnega zaposlovanja invalidov in redne dejavnosti ZRSZ. Natančnejša opredelitev aktivnosti sledi po pripravi programa.

7.2. ZAPOSLOVNA REHABILITACIJA IN ŠIRITEV MREŽE DELODAJALCEV

Glej točko 3.1. in 3.3.

7.3. ZAPOSLOVANJE INVALIDOV V OBČINSKI UPRAVI

V občinski upravi se že in se bo tudi v prihodnje prispevalo k deležu zaposlenih invalidov na 2 načina:

- z ohranjanjem zaposlenih s pridobitvijo statusa invalida tekom zaposlitve
- in z novimi zaposlitvami oseb s statusom invalida preko javnih del

Kot zgled drugim delodajalcem, smo *v proračunu MOM v letu 2010* zagotovili finančna sredstva za *sofinanciranjem zaposlitve 5 invalidnih oseb*, ki so z marcem 2010 že pričele z aktivno zaposlitvijo. Ena oseba, ga. Ana Mandl bo delovala kot administrativna pomoč Svetu invalidov ter se aktivno vključevale v njegove aktivnosti.

Glej še točko 1.1.

7.4. RAZVOJ LOKALNIH PROGRAMOV AKTIVNE POLITIKE ZAPOSLOVANJA

Aktivno vlogo v tej točki bo prevzel ZRSZ, OE Maribor, ki skupaj z URISoča *v aprilu 2010* predvideva pripravo konkretnjšega programa za spodbujanje zaposlovanja na ravni občine Maribor.

7.5. OPOZARJANJE PRISTOJNIH SLUŽB NA OVIRE PRI ZAPOSLOVANJU

Pomembni akterji tudi na tem področju bodo predstavniki Sveta invalidov, predvsem pa ZRSZ in URISoča, skladno s programom v pripravi.

8. DRUŽINSKO ŽIVLJENJE IN SPOŠTOVANJE OSEBNE INTEGRITETE

8.1.OSVEŠČANJE – SPODBUJANJE POROKE, STARŠEVSTVA IN SPOLNOSTI OSEB S POSEBNIMI POTREBAMI

Predlog, ki so ga podale invalidske organizacije zajema *tematska mesečna srečanja* članov različnih invalidskih organizacij, ki delujejo v Mariboru, s poudarkom na ciljni skupini mladih in samskih. Organizacijo takšnih srečanj bo prevzelo *Medobčinsko društvo slepih in slabovidnih* v sodelovanju s *Svetovalnim centrom Maribor* in drugimi invalidskimi organizacijam. Predvidena so sledeča srečanja:

- Pravilen vzorec je sreča (*april, maj 2010*)
- Kako se bolje razumeti med seboj; Adella Kerhar, dipl. sociologinja (*junij 2010*)
- Na poti k samostojnosti; Majda Jarc (*september 2010*)
- Kako vzpostaviti osebni stik – kako poiskati partnerja; Marinka Bečela (*december 2010*)

8.2.SPODBUJANJE OSEBNE ASISTENCE

Glej točko 3.2.

Pomembnejši načini (in orodja) spodbujanja v letu 2010 bodo:

- Osveščanje javnosti (članki, tiskovne konference, posveti – glej točko 1.1.).
- Povezovanje društev in spodbujanje druženja članov (skupna srečanja in delavnice v organizaciji društev zlasti za ciljno skupino mladih in samskih – glej točko 8.1.).
- Spodbujanje javnih del in prostovoljstva za osebno asistenco.

9. KULTURA

V sodelovanju z Uradom za kulturo in mladino bo v *letu 2010 (predvidoma do jeseni 2010)* pripravljen konkreten *program »Dostopna kultura«*, ki bo specificiral predloge, predstavljene v akcijskem načrtu. Osnove programa smo *marca 2010 na delovnem sestanku* s predstavniki Urada že dorekli, vključujejo pa:

- Osveščanje o potrebah invalidov v kulturnem udejstvovanju in možnih prilagoditvah kulturnih vsebin. V osveščanje bodo vključeni izvajalci kulturnih vsebin, financirani s strani MOM in ostali zainteresirani izvajalci.
- V okviru možnosti prilagoditev zbirk, dogodkov in predstav v posameznih kulturnih ustanovah, Svet invalidov pa si bo prizadeval čim bolj spodbuditi obiskanost teh kulturnih vsebin.
- V jesenskih mesecih, predvidoma v *septembru ali oktobru 2010* bo organiziran strokovni posvet, ki bo kulturnim delavcem v Mariboru predstavil možnosti za prilagoditev kulturnih vsebin.

Urad za kulturo in mladino bo imel ključno vlogo pri pregledu možnosti za čim boljšo realizacijo teh točk že v letu 2010 in v nadaljnjih letih. S svojim delovanjem bo poskušal optimizirati porabo sredstev *proračuna MOM* za potrebe kulture tudi v smeri invalidom dostopnejše kulture. Hkrati bo intenzivno komuniciral s kulturnimi ustanovami. Skozi različne aktivnosti in sofinanciranje kulturnih programov bo poskušal čim boljše zastopati potrebe invalidov.

9.1. ARHITEKTURNA DOSTOPNOST

Z Urada za kulturo in mladino so sporočili, da bodo zagotavljanje dostopnosti kulturnih objektov že v *letu 2010* pričeli vnašati v investicijsko in projektno dokumentacijo. Skrb za zagotavljanje ustreznih arhitekturnih rešitev v okviru prihodnjih sanacij in/ali rekonstrukcija, zlasti na področju zagotavljanja arhitekturne dostopnosti večjih kulturnih ustanov bo prisotna že od projektivne faze dalje.

9.2. OSVEŠČANJE KULTURNEGA KADRA IN PRILAGODITVE KULTURNIH VSEBIN

Za osveščanje kulturnega kadra bomo poskrbeli z aktivnostmi v okviru programa »Dostopna kultura«, ki se bodo predvidoma pričele sredi leta 2010. V jesenskih mesecih, predvidoma v *septembru ali oktobru 2010* bo organiziran tudi strokovni posvet, ki bo kulturnim delavcem v Mariboru predstavil možnosti za prilagoditev kulturnih vsebin in predstavil dobrih muzejskih praks iz Slovenije.

Glej točko 5.6. a.).

9.3. PRILAGODITVE KULTURNIH ZBIRK – ZGLEDI

Glej točko 5.6. b.).

Med načrte za prilagojene kulturne vsebin in zbirke sodijo:

- Zgodovina pripomočkov za slepe in slabovidne v Pokrajinskem muzeju⁴
- Interaktivna tabla v okviru projekta »Tehnološka pravljica za mlade in manj mlade« v Umetnostni galeriji Maribor
- Predstavitev muzejskega pristopa Gorenjskega muzeja za slepe in slabovidne osebe s t.i. »Kovčkom svetlobe«⁵

9.4.DOSTOPNOST KNJIŽNEGA GRADIVA

Glej točko 5.6. c).

9.5. PROJEKTI ZA EVROPSKO PRESTOLNICO KULTURE

Glede na bližajoče *se leto 2012*, ko bo Maribor gostil naziv »*Evropska prestolnica kulture*«, bo Urad redno vrednotil predloge Sveta invalidov iz področij zgoraj navedenih prilagoditev in si aktivno prizadeval k njihovi realizaciji. Ključno vlogo pri tem bo prevzel v preteklih mesecih ustanovljeni *Javni zavod Maribor 2012*.

Hkrati bo občina ob podpori *Službe za razvojne projekte MOM* iskala možnosti za dodatno financiranje iz strukturnih in kohezijskih skladov kulturnih projektov za osebe s posebnimi potrebami.

⁴ Predvidena je soba s stalno razstavo.

⁵ Predvidoma v sodelovanju z Muzejem NOB v letu 2010.

10. ŠPORT

V *marcu 2010* je bilo na pobudo Sveta invalidov organizirano delovno srečanje za pripravo operativnega programa uresničevanja akcijskega načrta za področje invalidskega športa. Na srečanju, ki so se ga udeležili predstavniki nekaterih invalidskih društev, vključno z edinim športnim društvom v Mariboru, je bilo dogovorjeno:

- Da se skličejo vsa športna društva v Sloveniji, ki niso vključena v financiranje svojih programov s strani FIHO in se dogovorijo za razrešitev težav s financiranjem invalidskega športa. Predlagana je bila vključitev v *Zvezo za šport Slovenije*, s čimer bi bilo *omogočeno financiranje s strani FIHO*.
- Da se v organizaciji invalidskih društev ob brezplačni uporabi objektov (proračun MOM, sponzorstva) v *maju 2010* organizira invalidski šport v okviru akcije »*Športna pomlad*«.
- Da se v organizaciji invalidskih društev ob brezplačni in prilagojeni uporabi gondole (sponzorstvo) v *juliju 2010* organizira srečanje invalidov na zgornji postaji gondole v okviru akcije »*Športni vikend*«.
- Da se v okviru »*Mednarodnega dneva invalidov*« (*3.1.2010*) v organizaciji invalidskih društev ob brezplačni uporabi objektov (proračun MOM, sponzorstva) organizira tekmovanje v disciplinah, kot so šah, pikado, bowling.

Sicer je za invalidski šport v Mariboru poskrbljeno s sofinanciranjem strokovnega kadra in najema objektov v okviru različnih športnih programov preko Urada za šport, in sicer iz *proračuna MOM*, za kar je v *letu 2010* predvideno okrog **26.000 €**.

9.1. ARHITEKTURNA DOSTOPNOST

Urad za šport v letu 2010 v okviru arhitekturne dostopnosti športnih objektov predvideva *adaptacijo dvigala za invalide v dvorani Tabor v vrednosti ca. 12.000 €*. Administrativni del investicije je že v teku, realizacija pa bo po odobritvi proračunskih sredstev izvedena v *prihodnjih mesecih*.

9.2. IZOBRAŽEVANJE STROKOVNEGA KADRA

Financiranje izobraževanja strokovnega kadra bo izvedeno iz redne *proračunske postavke MOM* v okviru delovanja Urada za šport, vendar šele po opredelitvi konkretnih potreb s strani invalidskih organizacij.

9.3. PRILAGODITVE ŠPORTNIH VSEBIN

Za še boljše dostopnost športnih vsebin, si je kot trajno nalogo potrebno zastaviti ustrezno osveščanje športnega kadra o možnostih prilagoditev športnih vsebin (glej tudi točko 10.2.) ter hkratno spodbujanje koriščenja športnih vsebin (organizirani termini, popusti...). Na pobudo delovne skupine in Sveta invalidov bodo v letu 2010 odgovorni pričeli z izvajanjem konkretnih vsebin.

9.4.ORGANIZACIJA INVALIDSKEGA ŠPORTA

Osebe s posebnimi potrebami v Mariboru pogrešajo delovanje na ravni združenih moči invalidskih organizacij in s tem možnosti koriščenja vseh spodbud, ki so namenjene invalidskemu športu tudi na nacionalni ravni (FIHO). S tem namenom so se predstavniki invalidskih organizacij, vključno s Športnim društvom invalid, na *delovnem srečanju v marcu 2010* dogovorili, da v prihodnjih mesecih skličejo *srečanje vseh športnih društev* v Sloveniji in jih poskušajo *povezati v Zvezo za šport Slovenije*. S tem bo namreč omogočeno *financiranje invalidskega športa* v teh organizacijah *iz sredstev FIHO*.

11. VERA

Ni predvidenih konkretnih ukrepov v letu 2010.

12. VKLJUČENOST INVALIDOV V OBLIKOVANJE POLITIKE IN NAČRTOVANJE INVALIDSKEGA VARSTVA

MOM si je v letu 2010 zadala, da poskrbi za vključenost invalidov v oblikovanje politike in načrtovanje invalidskega varstva s sledečimi aktivnostmi:

- Z neposrednim obveščanjem invalidskih organizacijah o terminih in gradivih za seje Mestnega sveta, za kar skrbi Služba mestnega sveta že *od marca 2010*.
- S pomočjo dobavljene *indukcijske zanke* lahko naglušni prisostvujejo sejam, v primeru izrecne prošnje pa MOM za pomembnejše dogodke zagotovi tudi *tolmačenje* razprav.
- Z zagotavljanjem možnosti *spremljanja sej* za gibalno ovirane osebe, kar je mogoče *preko spleta*, po predhodnem naročilu pa zaradi trenutno še vedno nedostopne dvorane Generala Rudolfa Maistra, tudi *v živo*.
- Z zagotovitvijo *dostopnosti vsaj enega volilnega mesta* za gibalno ovirane ter vsaj enega za slepe in slabovidne osebe *na lokalnih volitvah v letu 2010*.

13. OBČINSKI AKTI

13.1.DOSTOPNOST AKTOV V PRIPRAVI

S ciljem *boljše informiranost* invalidov in omogočanju njihovega vključevanja v sprejem občinskih aktov, bodo *akti, ki zadevajo tudi invalidsko tematiko, obravnavani na sejah Sveta invalidov*, sprejeta stališča in predlogi pa bodo posredovani pripravljavcem na MOM.

Glej tudi točko 12.

13.2.PRILAGODITEV KONCESIJSKE POGODBE ZA IZVAJANJE JAVNEGA POTNIŠKEGA PROMETA

Glej točko 5.4.

13.3.IZVAJANJE TAKSI SLUŽBE

Glej točko 5.5.

14. FINANČNA IN VSEBINSKA PODPORA

14.1. BREZPLAČNA UPORABA PROSTOROV MOM

MOM že sedaj zagotavlja *brezplačno uporabo poslovnih prostorov* invalidskim organizacijam. Mdr. omogoča nemoteno delovanje invalidskim organizacijam v občinski stavbi na *Trubarjevi 15*. Ta je sicer v slabem stanju in *v letu 2010* bomo poskušali pristopiti k reševanju te problematike, hkrati pa zagotoviti brezplačno uporabo prostorov za potrebe prireditev, predstav, razstav ipd. v organizaciji invalidskih organizacij v Grajski ulici 7 ter v posebnih primerih tudi zagotoviti uporabo sejne sobe v upravni stavbi MOM s sodobno avdio in video tehniko ter administrativno tehnično pomočjo zaposlenih na MOM.

14.2. SOFINANCIRANJE PROGRAMOV IN PROJEKTOV INVALIDSKEGA VARSTVA

Razpis socialnohumanitarnih programov, financiran iz *proračuna MOM za leto 2010* bo predvidoma znesel okrog *190.000 €*.

Glej tudi točko 2.1.

14.3. SOFINANCIRANJE PROGRAMOV IN PROJEKTOV ŠPORTA INVALIDOV

Glej točko 10.

14.4. SOFINANCIRANJE ZAPOSLOVANJA INVALIDOV PREKO JAVNIH DEL

Glej točko 3.3 in 7.3.

14.5. VSEBINSKA IN FINANČNA PODPORA OSVEŠČANJU JAVNOSTI

Glej točko 1.1., 1.3.

14.6. VSEBINSKA IN FINANČNA PODPORA SVETU INVALIDOV

Glej točko 1.3.

15. USPOSABLJANJE STROKOVNEGA KADRA

15.1.ZAGOTAVLJANJE STROKOVNEGA KADRA

Glej točko 6.1.

15.2.USPOSABLJANJE OBČINSKEGA KADRA

Glej točko 1.2.

15.3.USPOSABLJANJE UPRAVNEGA KADRA

V tej točki bomo v letu 2010 poskušali slediti tudi aktivnostim usposabljanja občinskega kadra, za kar bo vključena *Upravna enota Maribor s svojimi viri financiranja*.

15.4.OSVEŠČANJE IN USPOSABLJANJE DRUGEGA STROKOVNEGA KADRA PO POSAMEZNIH PODROČJIH

Za konkretne predloge glej po posameznih področjih (točke 1-17).

16. SPREMLJANJE IN UGOTAVLJANJE UČINKOV SPREJETIH UKREPOV ZA INVALIDE

16.1.OBLIKOVANJE SISTEMA SPREMLJANJA UČINKOV UKREPOV

Menimo, da je *ustanovitev Sveta invalidov* in njegova aktivnost bistven korak k temu, da oblikujemo *učinkovit sistem spodbujanja ukrepov, spremljanja izvajanja sprejetih ukrepov ter ugotavljanja njihovih učinkov*. Ker smo šele na začetku poti, o konkretnih ciljih na tem področju težko govorimo. Velik napredek pa je zagotovo zagotovitev redne *administrativne pomoči Svetu invalidov z zaposlitvijo gospe Ane Mandl*, osebe s statusom invalida, ki je nastopila zaposlitev preko javnih del z marcem 2010 in bo v letu 2010 osvojila zastavljeno tematiko ter ob podpori Sveta invalidov in mestnih služb oblikovala *sistematičen pristop do uresničevanja akcijskega načrta*.

Njeno delovanje bo usmerjeno predvsem v komunikacijo z invalidskimi društvi in pristojnimi službami, pa tudi spremljanje uresničevanja akcijskega načrta (dopisi, vprašalniki..).

Pomemben korak smo v zadnjih mesecih leta 2009 in prvih mesecih leta 2010 že naredili z vzpostavitev intenzivne komunikacije s službami mestne uprave. Izvedbi *delovnih srečanj* na temo *zaposlovanja, športa, kulture* ipd. (*marec 2010*) bodo v *mesecih april in maj 2010* sledili ciljno usmerjeni *programi dela po posameznih področjih*. Ti bodo pripravljene v sodelovanju prav s tistimi službami, ki imajo največji vpliv v prelivanju idej v prakso.

17. MEDNARODNO SODELOVANJE OBČINE

17.1.SPODBUJANJE MEDNARODNEGA SODELOVANJA

V okviru projekta *Pimms Transfer* smo v decembru 2009 že izvedli *obisk mesta Gradec*, s ciljem izmenjati njihove izkušnje s področja mobilnosti in dostopnosti javnega okolja za invalidne osebe. Glede na aktualnost projekta »Odprave arhitekturnih ovir za gibalno ovirane ter slepe in slabovidne osebe v Mariboru«, ki ga je MOM v letu 2010 prijavila na razpis SVLR, je bila izmenjava izkušnje izjemno zanimiva.

Projektna pisarna bo tudi *v letu 2010* sledila zanimivim projektom in aktivnostim Sveta invalidov. Cilj bo namreč še naprej vključiti *čim več dobrih projektov za reševanje* invalidske problematike v *javne razpise za pridobitev evropskih sredstev ter* tako prispevati k invalidom prijaznejšemu mestu. Depriviligirane skupine so namreč tudi na tej ravni prioriteta pri prepoznavanju koristnosti prijavljenih projektov.

Glej tudi točko 5.1.

SEZNAM KRATIC

DŠIS – Društvo študentov invalidov Slovenije

OZN – Organizacija združenih narodov

MOM – Mestna občina Maribor

MUV – Medobčinski uradni vestnik

UKCM – Univerzitetni klinični center Maribor

UNIMb – Univerza v Mariboru

URISoča – Univerzitetni rehabilitacijski inštitut RS Soča

UR.1.RS – Uradni list Republike Slovenije

SVLR – Služba vlade RS za lokalno samoupravo in regionalno politiko

ZDIS – Zveza delovnih invalidov Slovenije

ZDM – Zdravstveni dom Maribor

ZRSZ – Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje